

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Symbola Trinitatis, Id Est Trinitatis diversarum rerum, ex
Veteris ac Novi Testamenti Scripturis, Historijs &
exemplis; nec non congruentioribus rerum naturalium
similitudinibus conscripta ...**

Duplan, Theodore

Ruraemundae, 1663

Subdivisio Secunda

urn:nbn:de:hbz:466:1-12221

SUBDIVISIO SECUNDA.

Trinitas diverfarum rerum ex scientijs
vel sapientiâ creatâ conscripta, & ad
Divinæ Trinitatis mysterium
accommodata.

PRÆNOTATIO.

Nihil est, per quod magis Dijs assimilemur, quàm per scire, inquit Cicero. Et Horatius loquens de Deo sic fatur:
Vnde nil majus generatur ipso
Nec viget quicquam simile aut secundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.

Hinc Angeli, Deo proximi, pollent intellectu, & vocantur intelligentiæ. Hinc etiam homines naturali appetitu (ut inquit Aristoteles) scire desiderant. Sicut aves ad volandum, equi ad cursum, ad sævitiam feræ gignuntur, ita nobis propria est mentis agitatio & solertia, unde origo animi cælestis creditur: hebetes verò & indocti, non tam secundum naturam homines eduntur, quàm prodigiosa sunt corpora, & monstri insignia, dicit Quint. lib. 1. Instit. Hinc etiam prima Dei perfectio homini imitabilis, seu potius appetibilis Gen. 3. est Scientia Dei: quæ est in ipso Deo perfectissimè. Hanc autem nominamus, cognitionem omnium certam & evidentem; quæ in Deo non est
qua-

qualitas, vel habitus, prout in nobis, sed est ipsa Divina substantia, sicut & reliquæ ipsius perfectiones. Lege D. Tho. 1. p. q. 14.

SYMBOLUM 1.

Scientia triplex, alia Theoretica, alia Practica, alia Mixta.

Mentalis Speculum doctrinæ objecta figurant,
Hoc sine labe vides, hæc sine mole capis.

Illarum scopus est mera contemplatio rerum;

Est opere, est usu practica nota suo.

Si mixta simul in Triadis vertantur honorem,

Quod speculetur, habet mens, quod agatve, manus.

SYMBOLUM 2.

*Theologia triplex juxta triplicem modum tractandi de Deo;
Scholastica, Moralis, Positiva.*

In tres dividitur divina scientia partes:

(a) Prima docet Triadem, cunctaque, more Scholæ.

Discutit humanos actus (b) pars altera, quantum

In virtute decor sit, vitioque probrum.

(c) Tertia Scripturæ, Patrumque oracula monstrans,

Hæresin a verâ Religione secat.

(a) Scholastica dicitur quod methodice & quasi more dialectico, ad disciplinam magis accommodato, doctrinam prosequatur. (b) Moralis dicitur quod ea quæ ad mores & conscientiam pertinent, tractet. (c) Positiva quæ S. Scripturam explicat vel ex Sermone contextu, vel vocum proprietate, vel SS. PP. Tres autem sunt Scripturæ sensus; literalis, moralis, mysticus.

N. Triplex genus Theologiæ fuisse antiquitati cognitum testatur S. Aug. lib. 6. de civ. cap. 5. scil. Fabulosum, quod Poëtæ tractaverunt: Naturale, quod Philosophi: Civile quod Sacerdotes. Sed Ecclesiasticorum Scriptorum usu ea sola doctrina vocatur Theologia, quæ divinæ ac supernaturali revelatio ni innixa, Deum & quæ Dei sunt, considerat.

SYM-

SYMBOLUM 3.

Tres partes summæ D. Thomæ Aquinatis.

Nota. Tres reductores in methodum S. Theologiæ refert Sylvius i. p. q. i. scil. Ioannem Damasc. Petrum Lombardum, qui vulgò magister sententiarum dicitur, & Doctorem Ang. per quem S. Tho. intelligitur: & de ejus methodo sive summâ est hic sermo.

Sphœra velut siculi cęlestis summa theatri,
Tres capiunt Thomę dogmata *Summa* Tomi.
Primus habet Triadem, quæ condidit & Trias ipsa;
Tenditur ad Triadem, quâ Tomus alter, habet.
Tertius Authoris vitæ, vitamque, necemque;
Et septena pio quę Sacra fonte fluunt.

N. Tria sunt, quę nobis proponit S. Theologia in Deo mundo maximè admiranda, scil. Potentia, Sapientia, Nobilitas. Quę tria a Deo sunt neglecta in vocatione hominum ad fidem, justiciam, salutem. Et contrà tria prædictis contraria sunt a Deo electa impotentia, insipientia, ignobilitas. Ita quidam interpres in illud Apost. quę sunt stulta elegit Deus &c. i. cor. i.

SYMBOLUM 4.

Triplex Philosophia,

Logica, Physica, Ethica. Ex S. Aug. tom. 5. fol. 97. seu ut alij: Rationalis, Naturalis, Moral.

(a) **Q**uot gremio logice Triadis mysteria condis?
Clavis es, immensæ quâ referantur opes.
Naturæ doctrina sinu quot symbola promis?
Clariùs ad Triadem condita pandis iter.

-MY

Tertia

Tertia visendæ Triadi propiora ministrat

Dogmata, formandis moribus apta docet.

(a) In logica plurima tria sunt videl. tres modi sciendi, definitio, divisio argumentatio. Trias in qualibet propositione, subjectum, copula, predicatum. Plura alia vide infra symb. 15.

SYMBOLUM 5.

Scientiam juris partitur Ulpianus in Ius Naturale, Gentium, Civile.

Iustitiæ rectrix & primi Juris origo

Sunt tua jura Trias, Juris & una tui.

Mortales primùm ratione rescindere lites,

Jus unum genti cūlibet esse jubes.

Discordes cordi est jungat concordia cives,

A folio manant civica jura tuo.

SYMBOLUM 6.

Triples medicina,

Chirurgica, Pharmatica, Diætica.

Quin etiam Triadi clarissima Symbola defert

Ars vitæ lentas addere docta moras.

Aut tardare dies victûs moderamine novit;

Arteque fatalis tendere fila coli;

Docta juvatque manus: Triadis sed ferre salutem

Unius est; Parcis ponere jura tribus.

SYMBOLUM 7.

Tres principiores scientiæ Mathematicæ.

Astrologia, Geometria, Arithmetica.

Astra prior spectat, cælosque, supremus ut orbis

Corripiat motu sidera fixa suo.

F f

Que

Quæ patet immensus tellus latissima campis,
Subdita mentoris legibus ipsa jacet.

Tertia quæ numeris gaudet, veneratur, & artis
Reginam Triadem computat esse suæ.

SYMBOLUM 8.

Triplex Grammatica,
*Rectè loquendi scientia, Poëtarum enarratio, Historiarum cog-
nitio.*

ARs benè, Sancta Trias, tradens elementa loquendi,
Expolit in laudes ora pusilla tuas.
Progressu majora parans conamina laudum,
In medijs vatum velificatur aquis.
Perlegit historias, quas dum complectitur omnes,
Suspicit imperij plurima facta tui.

*S. Aug. lib. 18. de civ. c. 14. meminit trium Poëtarum Theologorum, quorum nomina
Orpheus, Muscus, Linus, qui ita dicebantur quod Deos carnibus colerent.*

SYMBOLUM 9.

*Musica, seu ars benè modulandi, versatur in tribus: Numeris,
Vocibus, Modis. Cic. de Orat. lib. 1. vel ut alij: in figurâ,
tempore, mensurâ. Et est triplex: instrumentalis, metrica,
& instrumentorum, ac metri Iudex. Vel alia Harmonica,
alia Metrica, alia Rithmica est. Vide Virg. Polyd. de
rer. inu. l. 1. c. 14.*

BIs ternis sinuosa notis variata tonisve.
Suavè fluens (a) Triadem musica tota sonat.
Organa quæ tangit, procudit & altera versus,
Tertia discernens organa, metra, fonos.

O Philomusa phalanx Triadem concentibus effer
In numeris ; numeris , vocibus , atque modis.

(a) In musica tam practica quam theoretica ternarius numerus frequentissime sua loca habet. Quomodo hoc ab ineffabili Trinitate , qua cuncta condidit , proveniat , ne ab ea musica recedat ; vide apud Ven. Bed. in Musica quadrata seu mensurat a circa initium. Ubi etiam Musicorum & Cantorum distantiam allegat. Hi enim dicunt ; illi sciunt que componit musica : Nam qui canit quod non sapit , dicitur bestia. Juxta versusum : Bestia , non cantor , qui non canit arte , sed usu ; verum cantorem facit ars , sed non documentum Musica dicitur a Musis , que secundum fabulam dicuntur filie Jovis. Hac & plura alia lectu grata Beda loc. cit.

SYMBOLUM 10.

Tres formæ regiminis.

Monarchia , Aristocratia , Democratia.

UNicus aut princeps , aut nobilis ordo Virorum
Imperat ; aut clavum turbida turba tenet.

Prima tenet primas , quæ proxima forma secundas ,

(a) Postremas pejus quæ moderamen habet.

Summa Gubernatrix totius , & Unica mundi ,

Cælicolûm Rectrix terrigenûmque Trias.

(a) Juxta illud :

Multorum Imperium multa est confusio semper ,
Multi sunt damno Domini. Rex unicus esto.

SYMBOLUM 11.

Tres personæ in Legitimo Judicio.

Actor , Iudex , Reus.

Iudicio quovis personas aspice ternas ;

Accusatoris ; Judicis , atque rei.

Actor erit summæ , Genitor qui præsidet , arci ,

Judex , qui Judæ judicium subjicit.

F f 2

Spiritus

Spiritus amborum qui labe remotus ab omni,
Arcet ab æterni liminis arce reos.

• SYMBOLOM 12.

Prudentia tribus constat,
Memoriâ præteritorum, Intelligentiâ præsentium, Provi-
dentia futurorum.

Divina radius quidam est Prudentia lucis,
Ternaque discreti temporis acta videt.
Præteriti memor est, noscit præsentia, mensque
Nostra futurorum præscia, tela cavet.

Præteritum Triadi nihil est, nil estque futurum,

(a) At simul est præsens quod fuit, est, & erit.

(a) Pervigil Dei oculus simplici intuitu præterita, præsentia, futura præsentialiter cog-
noscit, inquit Damasc.

SYMBOLOM 13.

Tres virtutes adjunctæ prudentiæ

Eubulia .i. optima deliberandi ratio. Synesis .i. perspicientia in
judicando seu conscientia. Gnome sive iudicium rectum æquum
& boni viri.

Cerne clientelam famulantum ut turba sequatur

Ceu Dominae triplex obsequiosa suæ.

Consilij stat præsto bonis Eubulia: Judex

Est Synesis recti conscia mensque mali.

Prudenti fluit ore frequens sententia: rivos

Quis neget hos Trini fonte salire Dei?

Audi hic Hesiodum, sic dicentem.

Optimus ille quidem est ex sese qui omnia novit:

Est bonus ille etiam, qui paret recta monenti:

At qui mentis inops aliorum audire recusat

Consilia, hic malus est, telluris inutile pondus.

SYM-

SYMBOLUM 14.

Triplex abstractio, penes Philosophos a materiâ sensibili singulari tantùm, sensibili communi, & intelligibili.

QUò sedeant animis, subeantque cubilia mentis
Res, quæ mole gravant, materiâ que valent;

(a) Præscindis primùm subjectos sensibus orbes,

(b) Et commune dein sensile ab ente secas.

(c) Nunc utrumque simul Triadis mens æstuet igne,

Ac superos, terræ libera mole, petat.

(a) Ut Physicus. (b) Mathematicus (c) Metaphysicus & Logicus.

SYMBOLUM 15.

Tres Syllogismi propositiones:

Propositio vel sumptum, assumptum sive assumptio, conclusio.

Vel ut alij, major, minor, conclusio.

OLogice! quot, quanta sinu mysteria condis?

Clave tua Trini panditur arca Dei.

Propositum caput est; Assumptum gignitur ipso,

Inde necesse trahi cernis utroque Sequens.

Prima Patrem signat, Patrisquæ resultat imago,

Tertiâ, procedens Numen utroque, notat.

Sunt & alia plura tria in Logicâ, ut differentia & identitas generica, specifica, numerica. Item differentia alia communis, alia propria, alia propriissima. Tres modi simul. Tres propositionum differentia, triplex materia propositionum. Tres species propositionis hypotheticae &c.

SYMBOLUM 16.

Tres termini Syllogismi.

Majus extremum, minus extremum, medium.

(a) **E**Xtremum majus supremum denoto Patrem
In Verbo omnigenum qui fabre fecit opus.

(b) Quid

(b) Quid minus extremum? Natum sub carne minorem,
Subditus est Matri: par Deitate Patri.

(c) Quid medium? Patris ac Nati Spiramen amoris,
Quod nexum reliquis nectit utrumque sibi.

(a) Est terminus qui cum medio in majore sumitur. (b) Qui in minori cum medio sumitur. (c) Est terminus, per quem extrema in conclusione connectuntur.

SYMBOLUM 17.

Tres figure Syllogisticae. Prima, Secunda, Tertia.

Ter geminis Logicus non differit ab sique figuris,
Segregat a verâ dogmata falsa fide.

Clavibus his adiuta tribus mens abdita pandit,
Et tenebris mixtum dissipat omne genus.

Clarescunt artes; naturæ arcana patescunt;

Ad Triadem penetrans, his referatur, iter.

Sunt quoque tria instrumenta quibus syllogismi imperfecti ad perfectos reducuntur. Item ad demonstrationem tria requiruntur. Primum, genus subjectum. Secundum, affectiones seu propriae passionis. Tertium, principia. vide plura similia apud Dialecticos.

SYMBOLUM 18.

*Tria causarum genera penes Rhetores,
Demonstrativum, Deliberativum, Iudiciale.*

Rhetoris est munus vel tollere laudibus acta,
Personas, & res; vel cumulare probris.

Virtutum stimulos figit, dat frena malignis,
Æquâ decernit lege cuique suum.

(a) Ad laudem & cultum Triadis si pectora flectis,
Dicendi præstans arte magister eris.

(a) Ordo optimus incepti & sermonis & operis est, a Deo incipere, & in Deum dirigere, ut Deo dicamus: a te principium tibi desinet. Greg. Nazian. in Apolog.

SYM-

SYMBOLUM 19.

Tres personæ penes Grammaticos.

Personas numerat Triadis sub imagine ternas,
Grammata, dum primùm turba tenella, legit.

Arcanum Triados primis inculpitur annis,
Nempè puer seris, quod veneretur, habet.

Suge puer Triadem nutricis ab ubere, vite

Quæ tibi causa brevis, vita perennis erit.

Nota. Tria sunt vitia apud Rhetores & grammaticos, esse barbarum, obscurum, inordinatum. Tres e contra virtutes, esse emendatum, dilucidum, ornatum. Ita Diomedes grammaticus & Fabius.

SYMB. 20. de eodem

Ego, tu, ille,

Personas tres Grammatici numerare soletis;
Tres, puto, Personas in Deitate docent.

Qui Pater est (a) *Ego* sum qui sum dixisse fatendum est,

Tuque (b) fede a dextris, Nate coæve, meis,

Ordine Melchisedech *Tu* diceris esse sacerdos;

Omneque vos verum Spiritus (c) *Ille* docet.

[a] Exod 3. [b] psal. 105. Ubi nota esse heresin anthropomorphitarum dicentium: Deum corporeum esse, & Filium corporaliter sedere ad dexteram Patris. Sedere autem est, habitare vel esse in gloria Dei, dicit S. Aug. Et dextera Filij non opponitur loco medio Patris, sed iustro: ad sinistram enim est Spiritus S. qui a Patre & Filio procedit. Nec est hic ordo dignitatis, sed processionis, qui solus in divinis est. Aut potius ad sinistram sunt alij Sancti minores. Iste ac alij modi explicandi adferuntur a Comment. in psal. 105. & ad Coloss. 3. [c] Ioan 15.

De scientijs finis esto. Quædam alia sequenti sub divisioni reservantur. Pro coronide hic annotare serviat; optimam de Trinitate scientiam esse eam: Renovamini spiritu mentis vestræ, & induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitiâ & sanctitate veritatis. Eph. 4. & cum Poëta parumper variato de hac scientiâ dico:

Si

Si Triadem nescis nil est si cætera nescis,
Si Triadem nescis, nil est si cætera nescis.

Unde S. Chryf. hom. 10. in Marc. sic loquitur: ego omne, quod intelligo, sine Christo & Spiritu S. & Patre nolo intelligere: nisi intellexero in Trinitate, quæ me salvavit, dulce mihi non est, quod intelligo. Et rursus Poëta;

Quidquid, amore carens, mundi capit ambitus hujus

Si scirem; ante Deum non nisi stercus ero.

Nec faciunt quemquam sublimia verba beatum,

Gratus quis solâ fit pietate Deo.

Elato astrologo lustranti sidera, simplex

Rusticus est melior, Numina qui metuit.

Judicium gravius, fueris quò doctior ipse

Excipies; pietas si tibi defuerit.

Hæc modesto, simplici ac Sancto stylo, ac plura similia vide apud nostrum Herm. Woestenraedt lib. 1. de Imit. Christi, carmine reddito, cap. 1. & 2. quem edidit anno 1623. postea domus Leodiensis Prior factus. In quo officio aliud edidit opus de 42. mansionibus Israeliticis, seu 42. Vijs ad cælum, opus ter pium, juxtaque egregiè doctum. Item lege Nostrum P. Dardejum in suis Poëmatibus editis Leodij. Anno 1632.